

ACC. N:R M. 14603:1-6.

Landskap: Småland *Upptecknare:* Hildur Wickström, Markaryd
Härad: Sunnerbo *Berättare:* Densamma
Socken: Markaryd *Berättarens yrke:* fröken
Uppteckningsår: 1958 *Född år* 1900 *i* Traryd

Religiösa inslag i heminredningen. s. 1 - 6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

LUF 106.

Skriv endast på denna sida.

Religiösa inslag i heminredningen

Under 1900-talet såg upptecknaren en broderad bonad i ett hem där familjen tillhörde baptist-samfundet. Ordan på denna bonad var: "Man födes inte för att dö men för att vitare än snö bli buren ovan stormars brus på örnavingar." Denna bonad var placerad på en vägg. Var denna eller andra med Tänkespråk eller bibelspråk försedda bonader är köpta är nog svårt att säga. Tyom de olika samfunden finnes ju affärsinnehavare och det är ju möjligt att de haft dylika saker till salu i sina affärer. De olika samfunden har ju också sina religiösa tidskrifter och det är ju tänkbart att det funnits annonser om broderiarbeten med bibeltexter.

Det var nog mera brukligt förr i tiden med bibel- och Tänkespråkstavlor på väggarna än vad som nu är. Nu förekommer det nog mera tavlor och kanske reproduktioner av bibliska motiv i synnerhet i de yngre familjerna.

En familj som tillhörde "Bibeltrogna vänner" eller "Lutherska sällskapet" hade en son, som omkring 1917 eller så, brukade rita bibelspråk på kartong - upptecknaren minns inte bibelspråken - men minns att det fanns veckor tecknade blåsippor med blad bredvid bibelspråket på en av kartongerna.

Årsvilda dessa bibelspråkstavlor såldes eller skänktes bort - det ock upptecknaren inte - men detta hem pryddes av flera stycken mycket vackra och vältecknade Tavlor.

I Markaryds socken fanns en man som kallades för "Tavel-Augsten" han tillverkade tänke- och bibelspråkstavlor av glas. Han tillverkade även små Tavlor som voro avsedda att ställas på byrå eller skrivbord. Dessa små tavlor kunde dels vara födelsedagsgratulationer och minnestavlor samt julörskningar. Tavel-Augstens tavlor och byråprydnader äro nu sällsynta och kanske ännu pryder byråer och väggar i enstaka gamla hem. En liten byråprydnadstavla har upptecknaren nyligen sett och den är försedd med bibelspråket: "Frid vare Eder". Dessutom pryddes tavlan av en fågel samt blomstermotiv. För omkring cirka ett 30-tal år sedan var Tavel-Augsten i full verksamhet. Han dog på Markaryds ålderdomshem.

I forna dagar när gårdfarihandlare gingo omkring och sålde oljetryck och sk. "julaark", så var det nog så att de allra flesta hem på landsbygden pryddes sina hem med dylika saker, antingen de som köpte tillhörde religiösa samfund eller ej. Man tyckte att bilderna var vackra med sina färgtryck och man ville gärna ha litet färgbilder på väggarna. Oljetrycken föreställde ofta

Frälsaren med mittbenat vägigt hår och med uppsträckt genomborad hand samt jungfru Maria med Jesusbarnet Oljetrycket hängde nog upp uppe året runt men "julaarken" hängdes upp över julhelgerna. Det kunde vara många olika motiv på oljetrycken: såsom kungafamiljen, djurmotiv med mera. Det är nog säkert ett 40- eller 50-Tal år sedan som det såldes sådana alster. På oljetrycken fanns det också bilder av skyddsänglar med samt lekande barn vid en avgrund. Denna bild i förminskad skala med ram omkring - föreställande skyddsängel med lekande barn vid avgrunds finnes ännu att köpa i handeln. Min lilla systersondotter har en sådan liten tavla över sin säng.

I början av 1900-Talet färdon förekom det, att det placerades vykort på väggarna. Dessa sattes upp och bildade solfjäder på väggen, och kunde ha en hel del olika sorters motiv. En snickerifabriksfamilj som tillhörde "Waldenströmmarna" hade vykortssolfjäder i sitt förmak. Här var det tunna trädgårdiner för fönstren och det skulle vara "fint" att ha en snibb av gardinen på golvet - i övrigt ~~fanns~~ fanns det röda stoppade plyschmöbler i detta rum. De som tillhörde "Waldenströmmarna" brukade ha hans porträtt i ram på väggen och de som tillhörde "Rosencus sekten" brukade ha hans porträtt. Dessa porträtt såldes troligen genom sektens tidningsorgan.

I de kyrkliga hemmen hade man församlingens kyrkoherdar i en tavla på väggen. I mitten på tavlan var kyrkan och prästerna runt omkring. Den na tavla placerades i finrummet - men den kunde även hänga i vardagsrummet. Men det var ej i alla kyrkliga hem man hade sådana tavlor. Det kostade ju pengar att köpa, och alla hade kanske inte råd - hur gärna de kanske velat köpa en prästtavla.

Baptisterna och troligen andra samfund och även kyrkliga, torde ha haft "bibelkorgar" med s.k. manna. Dessa "bibelkorgar" lär väl ännu kunna köpas i en affär med en religiöst sinnad affärsinnehavare. "Mannaasken" kunde man ha hängande på väggen eller var den placerad på en byrå. Sedvänjan med "Manna korgen" finns fortfarande kvar.

Upptecknaren som själv äger två krucifix har inte sett sådana i något hem - men har sett att det skytats med sådana. Ett av dessa två krucifix har lånats ut att ställas på altare med vit duk och brinnande ljus vid begravning. Detta krucifix är ungefär 30 cm. högt och är tillverkat av hårt trä (ceder?) med infällningar av svart trä och pärlmor samt Kristusbild av metall. Vidare finns det bokstäver (arabiska?) på infällda pärlmorbitar på baksidan. prov på texten. Det finnes 14 st. infällda pärlmorbitar med

olika texter. På foten av detta krucifix finnes en port, och i portgången Josef, Maria och Jesubarnet. Allt i pärlemor. Båda krucifixen köpta i Jerusalem år 1798.

för ganska längesedan kunde man se Kristusbilder på byråer i hemmen. Dessa vrita bilder hade den olägenheten att fort bli märka och smutsiga. Numera finnes inte dessa gipsbilder.

Finns det familjebibel i något hem - om det var inbördes eller allmän auktion i något hem - så kunde endast ett av barnen bli ägare av "hemmets" familjebibel. Det har hänt att personer kommit långväga ifrån till en utlyst auktion för att köpa någon sak, som de gärna ville ha och som tillhört deras förfäder för flera generationer sedan. Var det då andra som ville ha just denna sak: bibel, klocka, tavla eller något annat - så kunde de bli ganska höga priser på just den saken. I dessa gamla biblar finnes det ofta anteckningar, födelseår för familjen samt dop och dödsdagar m.m.

Det har funnits - och kanske finnes ännu en psalmbok i upptäckarens släkt där farfars mormor Maria Dorisa Duse (född 1771, och dotter till prästen i Tolg, Zacharias Duse) egenhändigt med sirlig stiel och piktur skrivet: Till min dattersön från dess mormoder som nästföljande januari

ACC. N.R. M. 14603:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fyller 77 år. Hon var gift med löjtnant Johan Gustaf Kreuger som deltog
i Finska kriget 1788-1790.

Levande växter såsom Bose stentavlor och Kristi törnekrona finnes
ännu i många hem. Även finnes en begoniasort som kallas Petri tårar. En
rotknöl som kallades Jeriko ros fanns förr att köpa. Det var en hård knöl
men vid vattning förvandlades knölen till en ymmig bladrikedom. Ännu
kan man se annonser i tidningarna om "Jeriko ros". Även finnes ett
fönsterträd med namnet Sarens lilja.

Sedvänjan med adventljus är nog inte så gammal här i denna ort.
Kanske började denna sedvänja för något 10-tals år sedan. Adventstjärnan
är ungefär liksom adventljuset en senare tradition och är och blir
allt mer vanlig i de allra flesta hemmen.

Julkrubban är inte så vanlig i denna trakt - kanske något enstaka hem
har ordnat med den till julen - men i så fall är det sällsynt.

Julhalv brukade man ha på golvet för länge sedan. En gumma Kristi-
na Persdotter hade julhalv på sitt golv före 1710-talet. Hennes mor
var född år 1800 och hon själv någon gång på 1830 eller 40-talet. Det var
barnens största nöje att gå till henne under julen och leka i halven.